

W. BIEGAŃSKIEGO · W. CZĘSTOCHOWIE

EX · LIBRIS · M · B · P · IM · DR ·

BIBLIOTEKA PUBLICZNA im. W. Biegańskiego w CZĘSTOCHOWIE

PRAWA REPRODUKCJI ZASTRZEŻONE

COPYRIGHT RESERVED

Gazeta Częstochowska

Redaktor Zygmunt Trzebiński.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
Częstochowa, Aleja II № 38, telefon № 50.

Wydawca Antoni Siennicki.

Warunki prenumeraty i ogłoszeń na stronie IV-ej.

Cena 3 kop.

PIWO SKIERNIEWICKIE na Wystawie w Częstochowie nagrodzone
698 **Wielkim Złotym Medalem**
Sprzedaż: Pawilon Główny: SKŁAD Częstochowa Mała 16 tel: 320

W teatrze miejscowym Wielkie Kinematograficzne przedstawienie Zmiana programu
DWA RAZY w tygodniu

Obrazy wprost otrzymane z fabryk Paryskich zdjęć z ostatnich nowości.
Oddział I. 1) **W kraju Druidów** (z natury w kolorach) 2) **Bezdzietność** (kom. romantyczna) Oddział II 3) **Rybaacy rywale** (dramat) 4) **Szanta-ryscy** (melodramat) Oddział III. 5) **Nieszczęśliwy koniec poszukiwacza złota** w Południowej Ameryce (tragedja) 6) **Agent z prowincji** (komieźne)

Początek w soboty i święta od godz. 3 po poł., a w dnie powszednie od godz. 5 po południu. Dyrektor B. Zerzecki!

Restauracja „**Drozdowo**“
K. Kucharskiego na Wystawie

Dziś **Dwa Przedstawienia CHOCHLIKA**
w Niedziele
Początek o godzinie 7 i 10 wieczorem. Wstęp 75 kop. i 5 kop. na ubogich.

Browar FR. BRAULIŃSKIEGO w Piotrkowie
(Złoty medal)

Poleca piwa: **Pilzeńskie, Ciemne, Bawarskie**

Sprzedaż na wystawie, w restauracji „**Pod Kogutkiem**“ Reprezentuje w Częstochowie,
ul. Krakowska № 28 **Spółka Chrześcijańska.**

Henryk Schwarz

Kraków, Grodzka 13.
Magazyn konfekcji damskiej i towarów modnych.

Biuro Meljoracji Rolnych

Warszawa, Foksal 14, Telefon 115-02 Kraków, Długa 43.

inż. St. Turczynowicz, inż. A. Ponikowski i S-ka

Osuszanie. Drenowanie. Nawadnianie Gospodarstwo rybne. Analiza mechanicz-
na gleby. **Kolejki wążkotorowe.**

6-3

Dywany FABRYCZNY SKŁAD DYWANÓW

Warszawa, Marszałkowska 122, róg Sienniej, telefon 54-34

Wł. Chojecki i S-ka
poleca największy wybór **DYWANÓW**—Portjer—Firanek—Kap—Serwet—Kołder—
Rolet—Chodników i Pokryć Meblowych. Ceny seilse fabryczne bezkonkurencyj-
i od każdych cen silnie reklamowanych znacznie taniej. 532-4-1

„Piwo Drozdowskie“

Główna Restauracja na Wystawie Częstochowskiej
w pawilonie własnym **BROWARU DROZDOWSKIEGO**

Wyłączna sprzedaż piwa Drozdowskiego

Restaurator **KAZIMIERZ KUCHARSKI**

b. Kuchmistrz Klubu Myśliwskiego w Warszawie
z długoletnią praktyką w Paryżu, Wiedniu, Rzymie i t. d.

BYŁY UCZEŃ PAYARDA w PARYŻU

Kuchnia pierwszorzędną. Piwo znakomitej dobroci

ciemne: „**Marcowe**“ oraz jasne: „**Simplex**“

CENY PRZYSTĘPNE

Adres Skład piwa Drozdowskiego w Warszawie
Grzybowska 21, Telef. 30 46.

223-8-3

Kalendarzyk.

Dziś: N. M. P. Bol. Niepokal. Serca—Krzepimira
Juro: Eustachiusza M.—Myślistawa.
Wschód słońca: o g. 5 m. 35
Zachód „ „ 6 „ 15
Długość dnia: 4 godz. 5 min.
Dni historyczne: 1637 r. Traktat z elektorem
brandenburskim w Wewawie.

Lekarz-Dentysta 20
Michał Grejniec

powrócił
poleca № 1 swego Wydawnictwa
Popularnego p. t.

„Ogólne zasady pielęgnowania zębów i jamy usnej“ cena 5 i 10 k.
zadac w księgarniach lub wprost od
autora i wydawcy w Częstochowie,
1 Aleja Nr. 10.

Kupujęm w większych ilościach—
znaczące ustępstwo.

Lubelskie Biuro Leśne

leśników puławiaków.

Tadeusza Luczyckiego i Konrada Edel-
mana w Lublinie, ul. Krak. Przedmie-
ście № 70, przyjmują i załatwiają szyb-
ko i tanio: sprawy Komitetowe i Ser-
witutowe.

Podjąmuje się urządzeń prawidłowych gos-
podarstw leśnych, szacunku lasów, zakłada
szkółki leśne, prowadzi uprawy leśne, posre-
dniczy i ułatwia sprzedaż poręb leśnych
i całych drzewostanów, oraz podjąmuje się
wszelkich innych robót wchodzących w zakres
leśnictwa. 406

208
SKŁAD

UŻYWANYCH MASZYN

przemysłowych
Warsztaty Reperacyjne

Tad. Rychter, Warszawa, Okopowa 21.

Fabryka wyrobów cementowych majątku „OSTROWY“

J. C. W. Wielkiego Księcia Michała Aleksandrowicza.

Adres pocz. i telegr. **Kłobuck, gub. Piotrkowska**

Wyroby: dachówki, rur różnych wymiarów i form—cegły płyt podłogowych i trotuarowych. różne uupiększenia fasad i t. d.

KRUSZYŃSKI i PROSZOWSKI

Częstochowa, Aleja III-oia „dom własny“

Pierwszorzędny Zakład Artystyczny Rzeźbiarsko-Kamieniarski i Sztukatorski

WYKONYWA: RZEZBY, POMNIKI, ROBOTY BUDOWLANE i SZTUKATERJE

Założony w roku 1878

Telefon № 260.

RYDZEWSKI i S-ka

Biuro Techniczne w Częstochowie, Teoraina 13.

23
Telefon № 1.

Tarcze szmerglowe krajowego wyrobu pod firmą: „Towarzystwo Wyrobów Szmerglowych „Union“ w Warszawie, niczem nie ustępujące zagranicznych. Oferty na żądanie. Okazy na wystawie w głównym pawilonie.

NAJTAŃSZE I NAJLEPSZE

ŚWIATŁO

patentowane lampy żarowo-naftowe

wyrobu fabryki

A. ZAWISTOWSKIEGO

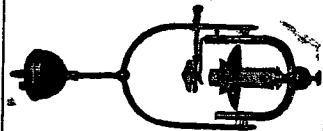
Warszawa, Leszno 91. Telefon 2002.

Reprezentant Częstochowski

Henryk Łaguna i S-ka

Aleja II Mę 33. Telefon 93.

Nie chwalcimy się sami gdyż kaźden moze

się przekonać osobiście w pawilonie „Gońca” na Wystawie!

Ideaty kultury.

Kulturę przeciwstawiamy dzikości i barbarzyństwu. Dzikie człowiek idzie, jak zwierzę za instynktem, bez rozumowania.

Barbarzyńca folguje zachciankom bez umiarkowania i bez względu na innych ludzi. Człowiek kulturalny jest świadomy swego związku z przeszłością i przyszłością — rozumie, że są rzeczy, których on sam dokonać nie może, choć dla niego i dla innych te rzeczy są niezmiernie ważne. W tych rzeczach on tylko udzielił czasowy miód może, szanując pracę tych uczestników, co go wyprzedził, ułatwiając pracę tych, co po nim nastąpią. Dzieło wielu pokoleń będzie większe, niż dzieło jednego człowieka, jeśli wiele pokoleń zechce pracować według jakiegoś planu, z uwzględnieniem przeszłości. Tylko barbarzyńcy sobie wyobrażają, że od nich nowy świat się zacząć może, co ich prowadzi do bezlistności i niszczenia wszelkiej istniejącej kultury. Każda zaś istotna kultura była zaszczepiona zawsze na jakiejś dawniejszej kulturze, choć się różniła od dawniejszej. Kto przodków lekceważy, nie zyska czci potomków, a imię jego przemienie bez blasku.

W mroku wieków giną początki Egiptu; na egipskiej kulturze wyrosła kultura grecka, na greckiej rzymska, na rzymskiej francuska i w ogóle germańska, gdyż Frankowie byli przeciw Germanami. Złanie się germańskiej z łacińską kulturą wydało najwyższą dziś istniejącą kulturą anglosaską i narodziło anglo-amerykańską.

Dotąd ogniska cywilizacji posuwały się na zachód i na północ. Według tej analogii trzeba by się spodziewać, że przyszłość należy do Ameryki, a w Ameryce do Kalifornii. Lecz analogie często zawodzi, a w rzeczywistości widzimy w Ameryce pewien zwrot do pierwotnej dzikości i barbarzyństwa, pomimo zewnętrznego rozkwitu cywilizacji technicznej.

Nasi wieszczowie rokują przyszłość Słowianom i twierdzą, że to plemię, dotąd niewielki udział biorące w dziejach ludzkości, ma uzupełnić kulturę germańsko łacińską. Zastanawiamy się, w jakich warunkach to byłoby możliwe.

Przedewszystkiem jest rzeczą pewną, że wyższej kultury nie można stworzyć z niczego, — musi się ona opierać na tej, co ją poprzedziła. My w wielu rzeczach jesteśmy jeszcze barbarzyńcami w porównaniu z Zachodem i to w rzeczach bardzo istotnych, a

wielkiej moralnej doniosłości. Naprz. uczynność jest większa na Zachodzie, niż u nas, co się wyraża w łatwiejszym kredycie i niższej stopie procentowej od kapitalistów. Aby dotrzymać zobowiązań, trzeba kultury, to jest u względnienia związku z przeszłością. Niedotrzymanie zobowiązania może być dla jednostki korzystnym, ale kredyt jest rzeczą, na której zbudowanie trzeba wysiłków uczciwych pokoleń, i dlatego, aby ten kredyt utrzymać, trzeba dotrzymać zobowiązań, trzeba wiedzieć, do czego się zobowiązujemy, i brać zobowiązania na serio. U nas zbyt często zobowiązanie jest tylko wyrazem uczuć przemijających, nie aktu woli.

Szafujemy lekkomyślnie słowami honoru, a nawet przysięgami wskutek czego wzajemnie sobie nie wierzymy i na wiarę u obcych nie zasługujemy. Ciałowiek kulturalny wie natomiast, że każde krzywdziwstwo narusza cały nurt społeczny, i nie przyjmuje lekkomyślnie zobowiązań, których nie zamierza dotrzymać. Kto długi czas przebywał w społeczeństwach kulturalnych, szczególnie w Francji, Szwajcarii i w Anglii, ten po powrocie do kraju będzie zmuszony robić smutne porównania, gdy widzi, jak u nas ludzie szafują obietnicami, których dotrzymać nie zamierzają, jak nie można liczyć nawet na punktualne zebranie się ludzi, którzy razem mają pracować. To znaczy, że ci ludzie nie zdają sobie sprawy z tego, jak ważnym jest, by można liczyć na nich, i kaźdy z nich jakieś osobiste zajęcie lub przyjemność ceni więcej, niż obowiązek społeczny.

Takie niepojmowanie obowiązków społecznych jest brakiem kultury, barbarzyństwem i dzikością. Dla celów kultury trzeba współdziałania konsekwentnego i stałego wielu ludzi, przez wiele pokoleń, a warunkiem takiej ciągłości jest pewna miara uczciwości, do której należy także punktualność w dotrzymywaniu wszelkich zobowiązań, choćby one chwilowo były dla nas bardzo niemila lub stały w sprzeczności z jakimś kaprysem czy zachcianką.

Tego wszystkiego nie rozumieja nihilisci wschodni, którzy drwią ze „zgniłego Zachodu” i wyobrażają sobie, że nowy świat zbudują bez uwzględnienia podstaw, na których oparta jest dotychczasowa cywilizacja.

Ludzie uczuciowi, gdy zmiarkują, że rozum nie wystarczy, by wszystko pojąć, często zaczynają lekceważyć rozum i przez to wyzbywają się sami rozumem, jak ten kapitan, co kompas rzucił do morza dlatego, że go zawiodł, gdy położył blisko niego wielki przedmiot żelazny, który wpłynął na zбочenie igły magnusowej.

Kultura, w pewnym kierunku idąca zbyt jednostronnie, może mieć swe zбочenia. Zбочeniem wielkim zachodniej kultury są Prusy, według których my zbyt powierzchownie osadzamy Zachód.

Prusy — to są zniemczeni słowianie, natomiast tych gorszych z północnego Słowian, co dali się wynarodzić. Sa oni jakby ekstramentem Słowian. Co było lepszym wśród wynarodowionych słowiańskich szczepów, to skupiało się w samym środku słowiańszczyzny, w Polsce.

Dotąd w Polsce wyraży się najistotniejsze cechy Słowian i niema Słowiańszczyzny bez Polski. Ale Polska o Zachodzie nie powinna sądzić według Prusaków, którzy nie są wcale miarodajni, tylko powinna się zbliżyć do dawniejszych ognisk cywilizacji zachodniej, z którymi w ubiegłych stuleciach utrzymywała zwłazek, i czerpać stamtąd to, czego nam brak, uzupełniając stopniowo zasoby zachodniej cywilizacji nowymi wysiłkami, bez lekceważenia tych dawnych wysiłków, którym zawdzięczamy dzisiejszą cywilizację.

Idealem kultury jest uwzględnienie rozmaitości ludzkiej przy coraz to większej łączności ludzi różnych typów i ciągłości historycznej wysiłków różnych narodów.

Człowiek kulturalny pamięta o prawach i potrzebach innych narodów, innych ludzi i innych epok. Nie żąda, by wszystko było jemu wyłącznie podporządkowane, nie osadza przeszłości jedynie z punktu widzenia teraźniejszości, lecz stara się pojąć kaźdy szczegół, jako część całości, i stara się przyczynić swemi ofiarami do postępu powszechnego.

Wincenty Lutostawski.

Praca fabryczna a szkoła.

Przy dzisiejszym stanie przemysłu, gdy wytwórczość fabryczna zupełnie prawie wyparła drobne warsztaty rzemieślnicze, młodzież rzemieślnicza niema sposobności poznać najróznorodniejszych dziedzin danego rzemiosła; robotnik pracuje nad jedą tylko częścią produktu, nie mając nierzawet pojęcia, jak wygląda inną. Nauka rzemiosła ogranicza się do tygodni, a na wet dni i młodzieńcze w tak krótkim czasie staje się robotnikiem. Wszystkie osobiste zdolności jego ujawnić się mogą jedynie w szybkości, nabywanej przez praktykę.

W Stanach Zjednoczonych dawno już odzywają się głosy, wskazujące na wielki brak zdolnych i wprawnych robotników. Ażby położyć kres owej jednostronności wśród pracującej młodzieży, rząd amerykański zaprowadził naukę rzemiosł w szkołach zorganizował kursy rzemieślnicze i techniczne itd. Mimo to rozlegają się po dawnemu skargi, że w kraju brak zdolnych robotników i że skutkiem tego niektóre gałęzie przemysłu nie mogą się wcałe rozwijać.

Ażby omyslić środki zaradcze, utworzone zostały w poszczególnych stanach specjalne komisje, których zadaniem jest zbadać stan szkół rzemieślniczych i technicznych. Z „pośród referatów, złożonych przez komisję, na szczególną uwagę zasługuje referat stanu Massachusetts, który głębiej niż inne wnika w istotę sprawy.

Komisja stanu tego postanowiła zbadać nietylko metody nauczania w szkołach, ale i zaznajomić się z indywidualnym rozwojem dzieci, z materialnym położeniem rodziców ich i z rozwojem przemysłu. W tym celu komisja zwróciła się z odpowiednim kwestjonariuszem do miast i poszczególnych mieszkańców.

Wynikiem ankiety tej były wnioski następujące: stan odczuwa wielką potrzebę nauki rzemiosł, oraz rozwoju przyrodzonych zdolności jednostek; zgodne żądania w tym kierunku wyraził zarówno fabrykant, jak i robotnicy.

Z odpowiedzi na kwestjonariusz okazuje się, jak wielki brak rozwoju umysłowego odczuwają robotnicy.

Ze skutkiem wyznaczyć trzeba — brzmi referat komisji — ze skutkiem poważnych braków w umysłowym i moralnym rozwoju młodzieży, pracującej w fabrykach i jednostronnego poglądu jej na życie i godność człowieka, nie jest ona w stanie wypełnić woli swoich zadań społecznych.

Kwestjonariusz komisią obejmował między innymi, pytania następujące: 1) czym zajmują się dzieci od 14 — lat; 2) czy korzystne jest dla dzieci oddawanie ich w latach tych do fabryk; 3) jaka nauka byłaby najpożądalszą dla dzieł w latach tych; 4) jaki jest stan ekonomiczny rodziców dzieci, w wieku tym oddanych na zarobek do fabryk i o ile zarobek ten potrzebny jest dla rodziców.

Ażby otrzymać odpowiedź na te pytania, zebrano informacje w 53 miastach i miasteczkach w stanie Komisja gromadziła dane o tym, jak długo trwała nauka szkolna kaźdemu dziecku, jakie jest materialne i społeczne położenie rodziców, jak się przedstawia ich zdolność do pracy, czy chcą dalej uczyć dzieci, czy pozwalają im na to warunki materialne.

Komisja doszła na podstawie zebranych danych na powyższe pytania do wniosków następujących: w stanie znajduje się 25 tysięcy dzieci w wieku 14 do 16 lat, które nie pracują w fabrykach, ani uczęszczają do szkoły. Z liczby tej tylko jedna szósta chodziła do szkoły po 14 roku życia, połowa porzucała szkołę w 14 roku życia, jedna czwarta zaś w 13. A dzieci tych nie można zaliczyć do biednych. Okazało się, że 66 procent rodziców było w stanie zapewnić dzieciom naukę szkolną. A jednak ustępowali żądaniom dzieci, chcących zarabiać w 14 roku, zapominając zupełnie o korzyści, jaką w tym właśnie wieku przynosi nauka szkolna.

Stwierdzono również, że chłopiec, który do 16 roku życia uczęszczał do szkoły, otrzymywał lepsze i lepiej płatne miejsce od tego, który w 14 roku opuścił szkołę. Doprowadziło to komisję do wniosku, że dwa lata życia, od 14 do 16, uważać można za stracone dla dziecka, o ile w latach tych oddane zostało do fabryki, zamiast użyć ich na udoskonalenie wiedzy. W przekonaniu tym utwierdziły komisję odpowiedzi fabrykantów, które brzmiały zgodnie, że praca dzieci szkodzi tylko przynosić wytwórczości.

Popierajcie przemysł krajowy.

WYSTAWA przemysłu i rolnictwa.

Posiedzenia sekcji ogrodniczej.
Wczoraj odbyło się posiedzenie sekcji ogrodniczej, komitetu Wystawy Przem. i Roln., na którym zostali wybrani delegaci do przyjęcia członków Związku Ogrodniczego.

Na przyjęcie gości na dworcu wybrano delegatów: pp. Szmerohna, Skawńskiego, oraz Jastrzębskiego.

Zaś jako gospodarzy i instruktorów na terenie Wystawy, pp. W. Zaradę, Cyranowicza, Dobrowolskiego i Napieralskiego.

* Pabjanice na wystawie.

Pabjanice w osobach swych przedstawicieli są dziś liczenie reprezentowane i tylko kolory różnobarwna wstęgi przypiętych przy boku odróżniają do jakiegoś dana osoba należy związku. I tak 1) przybyła straż ognia ochotnicza w liczbie 45 osób wraz z nacelnikami także p. Franciszkiem Larentowiczem i p. Gustawem P.uffer — wszyscy w uniformach swej straży. 2) Pabjanicki towarzystwo pracowniców handlowych 190 osób z p. Kojarską na czele, z białymi wstążkami; 3) Towarzystwo naukowe w liczbie 175 osób, przewodniczący p. doktor Jarmínski (okardki pasowej); 4) Towarzystwo równoprawienia kobiet osób 20, przewodniczącą czele z p. Kietelską (okardki fioletowej); 5) Pabjanicko-warszawski pozycyko-wo-uczestniczości osób 24. Przewodniczący temu oddziałowi p. Raszewski. Przewodniczący tej samej czele wycieczki są panowie: Pabjanicki Jarmínski; oni b. głównie byli organizatorami i organizatorami także, za czołami nietylko od uczestników wycieczki lecz i od ogółu słusznie im się należy, za czyn tak obywatelski i społeczny. Po przyjeździe i chwilowym spotyknym gromadnie udano się na wystawę, gdzie podziwiano geniusz myśli w połączeniu z potęgą czynu objawiający się w tak roznorodnych formach.

Po spotyknym obiadu w dalszą udano się wędrowkę po wystawie, i pewno dzień ten zostanie w pamięci wielu!

Dziś tj. w niedzielę po wystawianiu zamówionego nabożeństwa wszyscy udadzą się wspólnie zwiedzić skarbiec, klasztor i jego pamiątki, poczem dopiero po raz wtóry pojadą na wystawę w celu dokładnego jej zwiędzenia.

Wieczorem udadzą się na kolej by specjalnym pociągim powrócić do domów swych, wraz ze wspomnieniami odtędy w celach kulturalnych wycieczki.

M. M.

Wczoraj zwiędzali między innymi wystawę: szkoła z Sosnowca, pod przewodnictwem swych profesorów, jak również uczniowie ze szkoły pana Konopczyńskiego z Warszawy w liczbie 190 z inspektorem p. Juraszynskim i profesorami na czele, oraz ks. prefektem Maunbergerem, który na intencję wycieczki odprawił nabożeństwo, poczem zwiędzono klasztor, oraz skarbiec i wtedy dopiero wybrano się w komplecie dla zwiędzenia wystawy.

Grupy wędrowców z różnych pielgrzymek również zwiedzić można było, dając się tyłu na raz zgromadzonym „piekociom” i zachwył ujawniały w okrzykach, rozbrających np.: „pa trzajta cino — a toć tu cudności! nie w kościele”, „o! toby ci na tych organach wygrwały nasz organista” i temu zdaniu towarzyszyły ciekawe westchnienia, bo i za co by kupili takie „cudności”.

— Dzisiejsze wycieczki śpiewacze.

W dniu dzisiejszym zjedzie w celu zwiędzenia wystawy kilka towarzystw śpiewaczych.

Korzystając z sześciu dni zbiegu okoliczności, towarzystwa te połączone siłami wykonają kilka ogólnie znanych pieśni, które zapewne znajdą się w ich repertuarach.

Będzie to niemym dowodem kultury naszych towarzystw, jeżeli bez uprzedniego prob, jak to zwykle ma miejsce w takich razach, śpiew zbiorowy uda się, w co najzupełniej nie wątpliwym. Koncert to będzie nadzwyczaj interesujący, tymbardziej, że ciekawie przegodny.

— Narady higienistów.

Jak zapowiedzieliśmy, dziś i jutro odbywać się będą w Częstochowie narady inżynierów Warsz. Tow. Higieny.

Jakż więc przyczyna mego upadku. Maszyną Ten straszny mechanizm, wynalazony przezemnie. Psychometr.

Oto jak było: Pewnego dnia, doprowadziwszy aparat mój do doskonałości, postanowiłem go wypróbować.

Maszyna zajmuje bardzo mało miejsca i działa bez szmeru. Ustawilem ją więc w kącie pokoju, gdzie byłem z żoną. Było to po południu. Natalia coraz to rzucała okiem na zegar.

Uśmiechała się to mnie słodko i z oddaniem, a gdy wyciągnąłem do niej rękę, miała w oczach szczęście i wdzięczność. Oczy te przypominały obrazy Belliniego, zdawały się tylko żyć kochaniem. Nagle aparat zaczął dziać. Zanotował myśli mej żony: „Jakż on nudny! Tymczasem o... czwartej, ach, o czwartej!”

Byłem jak uderzony gromem. Nie wierzyłem własnym uszom.

Musiąłem wiedzieć więcej.—Czas jest taki piękny—rzekłem, siląc się na spokój—może przejdziemy się razem? — Odpowiedziała mi z naiwną szczerością: „Poszłabym bardzo chętnie, ale, niestety, najdroższy, o czwartym mam zebrane naszego Kofa opieki moralnej nad robotnikami. Ponieważ jestem przewodniczącą, nie mogę nie być.”

Aparat zanotował: „Już trzeci raz tak się wyonawiam. Zeby tylko nie poznał!”

!otem jeszcze kilka okrutnych kłamstw i kilka uśmiechów i kilka przewrotnych zapewnień o oddaniu serca i duszy.

I jestem teraz najniebezpieczliwszy z ludzi, wprost ogłuszony przewrotnością istoty ludzkiej. Pozwoliłem żonie pójść — i poszła szczęśliwa i uśmiechnięta.

Nazajutrz otrzymałem zbiorowy list od moich współtowarzyszy z zaproszeniem o zaszczytowanie ich wieczoru moją obecnością. List mówił o moich „sławnych pracach, o moim wielkim umyśle” itd.

Pokazałem go Natalii. Blysk dumy zajaśniał na jej twarzy, objęła mnie za szyję i, tuląc się do mnie, rzekła: „Je stem najszczęśliwszą z kobiet, gdy widzę, że oddają ci sprawiedliwość”. Tym razem — rozmyślałem — jest szczerą. Aparat zanotował: „Jakże mnie to nie nie obchodzi!”

Przygnębiony, pragnąłem ją zainteresować, opowiadałem jej o moich pracach, o moim wielkim wynalazku. Słuchając mnie, myślała o nowym kapeluszu i modnym fasonie gorsetu.

A więc skończone. Runęło to, co miałem najdroższego na świecie: — miłość. Potem przyszła kolej na przyjaźń. Brat mój, którego kochałem całym, przekonałem się, że pragnie jak najprędzej zostać moim sukcesorem, gdyż jest piętnaście lat młodszym odemnie. A pielegnował mnie z taką na pozór czułą troskliwością i wszyscy ci ludzie, wszyscy mężczyźni i kobiety, którzy nas otaczali, schlebiali nam dla swej próżności, dla swego interesu, dla swego zysku, dla protekcji lub flirtu. I nawet iskry wdzięczności takiej, jaką ma zwierzę, pies, dla ręki, która go głaszcz.

Ponieważ już wszystko się skończy.

to, ponieważ zbankrutowałem w miłości, przyjaźni, dobroci, sprawiedliwości, pięknie, nie pozostaje mi nic innego, jak zamieść się. Zamieść się tak samo nad całym światem, którym rządził jeno egoizm i obtuda.

Tym razem zemsta będzie z moją korzyścią. Maszyna stanie się własnością ogółu. Rozpowszechnię ją w tysiącach tysięcy i zdobędzie fortunę. Każdy będzie ją miał przy sobie. I nie będzie wówczas ani małżonków, ani kochanków, ani przyjaciół, ani rodziny. I nie będzie wówczas ani prawa, ani interesów, ani polityki, nie, będzie koniec kłamstwa, zobaczymy dusze okrutne i straszne serca. Zadnych złudzeń.

Twój Paweł

Paweł do swego przyjaciela Gawła: „W chwili wielkiego bólu i rozdrażnienia napisałem wczoraj do ciebie list, który potem spaliłem. Poci, mój przyjacielu, otwierając duszę, jak się otwiera książkę.

Być samemu z sobą, szczęśliwym lub nieszczęśliwym, to wszystko, co nam pozostało. Zwierzać się innym — to świętokradztwo.

W tej samej chwili, kiedy paliłem mój list, zniszczyłem mój Psychometr, straszną maszynę, którą nareszcie doprowadziłem do doskonałości.

Tak, mój drogi, wynalazłem ją i funkcjonowała doskonale. Czytałem w mózgach ludzkich, jak w otwartej księce! Lecz nawet za cenę mej pracy, mej dumy, mej sławy, lepiej zamknąć tę księgę, zamknąć na zawsze. Będiesz mnie uważał za wariata? Cóż robić! Trzeba było widzieć to, co ja widziałem, aby znać, że Psychometr jest zbyleczny, że lepiej będzie ludziom bez niego..

Twój całym sercem Paweł

Wyprawy podbiegunowe Pearyego.

Robert Peary jest znanym badaczem podbiegunowym. Pierwszą podróż w okolice podbiegunowe odbył w roku 1891;2. Przejmował w zatoce Mac Conicka na zachodnim wybrzeżu Grenlandji, a następnie posunął się o 2.000 kilometrów na północ, około 82° półn. szerokości doszedł do punktu, gdzie wybrzeża Grenlandji północnej zwraca ją się ku wschodowi i południowemu wschodowi, przez cztery dni jeszcze posuwał się dalej wzdłuż wybrzeża i dotarł do 81°56, do zatoeki, którą na zwał Independence-bai.

Wyniki tej pierwszej wyprawy były bardzo obfite, przyczyniły się one przede wszystkim do poznania Grenlandji pod względem geograficznym i przyrodniczym. W r. 1898 przedsięwziął Peary powtórna wyprawę, aby dalej prowadzić badania około Independence-bai. Warunki atmosferyczne były dla wyprawy szczególnie niekorzystne; podróżnik musiał spędzić dwie zimy p. śród lodów, a chociaż wreszcie dotarł szczęśliwie do zamierzonego celu, nie mógł posuwać się dalej wobec braku zapasów i powrócił, nie osiągnąwszy

wybitniejszych wyników. Na rok 1896, przypada trzecia wyprawa polarna, o mniejszym znaczeniu. Dopiero wyprawa w r. 1906, przedsięwzięta po przemianowaniu w kraju Granta, doprowadziła nieustraszonego podróżnika do najdalejzego punktu na północy, do jakiego człowiek zdołał dotrzeć. Przy pomocy sanek dostał się Peary aż do 87 stopnia 6 minut północnej szerokości, od bieguna więc oddzielało go nie spełna 3 stopnie.

Wrażeniowe i naukowe rezultaty swych wypraw w krainy polarne zebrał Peary w znanej książce „Na północ przez wielkie lody”. Niektóre z zawartych w niej uwag są szczególnie interesujące ze względu na dotarcie do bieguna. „Wielkie dzieło przyszłości” — powiada Peary w jednym ustępie — może być dokonane tylko przez niewielką grupę ludzi — tak jak się to dzieło i w przeszłości. Szatka przedsięwziął swą olbrzymią podróż saniami jedynie w towarzystwie czterech białych i jednego eskimosa. W podróży kapitana Holma do Grenlandji wschodniej brały udział tylko cztery osoby. Payer wyprawił się do kraju Franciszka Józefa z siedmioma towarzyszami, po drodze część towarzyszy odesłał z powrotem, a sam poszedł dalej tylko z dwoma. Odryta ekspedycja Grennleya zostały dokonane przez małe oddziały, złożone z trzech ludzi. Wreszcie wyprawa Halla na wschodnie wybrzeża Grenlandji jest świetnym przykładem, jakie wyniki osiągnąć może jeden nieustraszonego człowieka w zakresie badań polarnych.”

W ostatniej wyprawie Roberta Pearyego do bieguna północnego, uwieńczonej, o ile wierzyć można jego dotychczasowym doniesiom, myślałem skutkiem, podpadającym jest szybki jego powrót. Mimo, że dr. Cook wyruszył na wyprawę są rok przed, powrócił obaj badacze niemal równocześnie.

Wyłudaczyć by to można sposobem ich podróży. Dr. Cook powracal wyłącznie drogą lądową i to — jak sam stwierdza — wśród warunków szczególnie niekorzystnych. Brak zapasów zmusił go zbozczyć z drogi, przedwczesna zima do zaniechania podróży i szukanie schroniska. Przejmowawszy, dopiero

w drugiej połowie lutego mógł wyruszyć dalej ku osadom eskimosów znową drogą lądową, walczą z przeszkodami terenem i nieporogą. Peary, ile sądzić można z organizacji jego wyprawy, znajdował się w korzystniejszych warunkach. Miał przedwyszytkim do rozporządzenia doskonałe zapozatrzone statki polary Rosevelt i stąd podróż odbywała się nieporównanie szybciej, niż to było możliwe drogą lądową.

Uwagde Kupujących!
Wystawa Przemysłu i Rolnictwa w Częstochowie odznaczyła
Wielkim złotym medalem
TWO M. Szumilin
w Warszawie, Nowogrodzka № 26
właściciele (Dymitr Szumilin
Mieczysław Kutzner
za wyborowe — 653
nowo-gatunki herbat.
Sprzedawca we wszystkich poważniejszych sklepach kolonialnych i Stow. spożyw. w kraju
Krajowy Import Herbaty!

20 Września
odbędzie się
LICYTACJA
u p. Karola Zawady
16 krów, 1 buhaj, 2 konie, zrebak, 2 wieprze i domowe nieruchomości. 696-2-1

Potrzebna
zaraz uzdolniona praczka umiejąca prasować
Wiadomość Administr. Gazety Częstochow. 697 1-1
A tytysta skrzypek A. Biernacki z pałentem Konserwatorium udiela lekcyj prywatnie i w szkole Wawrzyńskich wiadomość tamże. 685-3-2

Z dniem 1 Sierpnia 1909 roku w ZAWIERCIU Dr. Ż. W. W. otwartą została fabryka
Wyrobow Drucianych
pod firmą
St. Rudowski St. Wiśniewski i S-ka
Fabryka wykonywa:
Liny stalowe i żelazne do kopalni, konopne transmisyjne; sploty kolezaste, rafy, siatki ochronne do wind, ogrodzenia druciane, pasy druciane, a także tkaniny metalowe oraz przyjmuje reperacje lin drucianych. **Ceny możliwie niskie**

Nowosc Centralina Nowosc
Jedyny najlepszy i najskuteczniejszy proszek, do szybkiego tuczenia swiń, i zapobiegający wszelkim chorobom, jak czerwonka krzywienie nóg etc.
Zadać składach aptecznych Jedyny reprezentant.
Stanislaw Hamburg
Aleja II w Częstochowie
Skład Apteczny
541-10-1

Wysła z druku świeża zabawa towarzyska bardzo zajmująca
„Flircik sekretny”
Ułożony przez Juljanę K.
Skład główny na Częstochowę Księgarnia p. Lipskiej. 690-1

Rutynowany Buchalter
poszukuje posady w dużym majątku ziemskim od 1 lipca 1910 r. praktyka kilkoletnia w gospodarstwie. Laskawe oferty: poste restante Łeczna gub. Lubelska dla W. E. 481-5-1

Altana z wystawy.
mieszcząca się pomiędzy pawilonem Kinderla i drobnego przemysłu, odpowiednia jako altana ogrodowa, do sprzedania Wiadom. „Zdrój” III, Aleja № 62 693-3-1

Panna ukończywszy gimnazjum 7kl. ze złotym medalem udiela lekcyj, przysłać awia do szkół. Wiadomości w administr. Gazety 709 5 1

W w Częstochowie z powodu wyjazdu jest dom z placem do sprzedania na dogodnych warunkach w dobrym miejscu i dużej procentujacy. Wiadomości: piwiarnia Nowy-Rynek № 11 u p. P. Rygalskiego. 455-5-1

Do wynajęcia od 1 października w domu Nr. 67, w III aleji, sala o 5 oknach na zakład fabryczny lub rzemieślniczy, i 5 pokoiów z kuchnią 701-1-1

Na wystawie, w głównym pawilonie, w kabinie Nr. 11 znajduje się cała kolekcja, Fabryka Izdebnicka wystawiła swoje wyroby poza konkursem.
W Izdebniku pod Lanckoroną w Galicyi w dobrach Arcyksięcia Rajnera pędzą z jagód jarzębiny. wódke o smaku wytwornym, zastępująca w zupełności koniak. P. P. lekarze w Galicyi stosują w szpitalach jarzębiak w miejsce koniaku.
Jarzębinę wódke Likier jarzębowy. i słodką
ORAZ Z IGIEL SOSNY
K niferynkę, i likier w smaku chartreuse'y zielonej.
Główny skład w firmie

L. Wróbel
WARSZAWA, Krakowskie-Przedmieście Nr. 25.
Detaliczna sprzedaż we wszystkich składach win i restauracyach.
Żądać wszędzie.

ROLA 704-5-1
20szk. 5kop.
Tow. Akc. Fabr. Tabacz.
„L. Szereszewski”

Dominium Radoszewice sprzedaje 300 owiec braków, ogiera wschodnio pruskiej rasy wysokości 157-187 cent. 1000 sztuk topoli. Parę móg drzewa brzozeowego zdanego na wyrób. Mocnarnię używaną. Wiadomości udiela Dużyński w Wielun. 692-3-1

Rolnik starszy wtdający językami; polskim, rosyjskim i niemieckim poszukuje zajęcia w kancelarce kasjera lub t. p. może też objąć interes z mniejszym kapitałem. Ofertę proszę składać w Administracji dla okaziciela kwitu Nr. 557. 700-2-1
Subiekt branży kolonialno-restauracyjnej poszukuje posady. Ofertę adresować Wystawie pawilon „Szwitca” pracowitaw 689-2-1

cznego i wszystkich oddziałów W. T. H. Szczęśliwy program narad umieszciliśmy w № 43 „Gazety”.
Otwarcie narad nastąpi dziś o godz. 10-ej rano w Muzeum Hygienicznym.

Kronika.

Ruch pątniczy.

Wczoraj przybyły pielgrzymki: Z Dmonia gub. piotrkowskiej o 250 orkiestra własna pod dyrykcją Bolesława Pietrkowskiego, przewodnicy, — Antoni Solarz i Grzeszowski. Lwieczeta w bieli niosły cyfry Matki Bożej, szarfy i kwiaty. Ze Szczerczowa gub. piotrkowskiej, osób 510, przewodniczący Ksiądz Kasankiewicz muzyka własna — dziewczęta w białych sukienkach niosły różne emblematy.

Z Żarek gub. piotrkowskiej, weszła do Częstochowy kompanja, złożona o 200 osób, z tysiąca osób, na czele której postępował, ksiądz Wincenty Bogacki — Pochód ten postępował z powagą i wzorowym porządkiem, mnóstwo dziewczętek w białych szatach niosły symboliczne kwiaty lilii, dziewicze zaś — piękne monogramy imienia Jezusa i Marii, szarfy od sztandarów i kwiaty. — Pochódowi towarzyszyła orkiestra własna pod dyrykcją p. Józefa Pietry.

Gdy stanęli u stóp Jasn. góry wyszedł z powitaniem Ojciec Paulin ksiądz Józef, Mowa jego z serca pochodząca poruszyła do głębi słuchaczy, a gdy przemówił słowa: „Maryjo oto do ciebie idą Twoi dzieci” — lud pospieszył przy dźwiękach rytmicznego marsza do świątyni by złożyć swe serca Maryi w dani.

Z Częstochow.kiego Tow. Ogrodniczego.

Dzisiaj o g. 3 pp. odbędzie się miesięczne posiedzenie Częstochow. Tow. Ogrodniczego, w lokalu własnym (ul. Szklana № 21).

Celem narad będzie kwestja przyjęcia udziału w Zjeździe Owocowawców, w d. 23, 24, 25, na wystawie.

Obradom przewodniczyć będzie p. W. Zawada.

Kolędy po piórze z Warszawy przybyli licznie na dzień dzisiejszy z powodu wielu wieczech zbiorowych oraz narad higienicznych i koncertu „Lutni” polaczonych. Bawią mianowicie w Częstochowie pp. Wincenty Trzebiński, redaktor „Gońca” warszawskiego, Józef Włoskiewicz i Zygmunt Józef Naimski, członkowie redakcji „Kurjera Warszawskiego”, Michał Roman, członek red. „Kurjera Polskiego” i Józef M. Naimski, korespondent „Głosu warszawskiego” i „Dziennika Powszechnego”.

Raid samochodowy.

Organizowany przez redakcję „Gońca” warszawskiego oraz Komitet Wystawy Przemysłu i Rolnictwa konkurs samochodowy na przestrzeni Warszawa-Częstochowa obudził olbrzymie zainteresowanie, wyrażające się w tłumach, wyległych na metę oraz ulice miasta.

Na metcie obecni byli sędziowie skład których podawaliśmy wczoraj oraz delegacja cyklistów częstochowskich z konsulem p. Brühl m na czele.

Około godz. 3 m. 47 trąbki sygnałowe zwiastowały nadjeżdżanie pierwszego samochodu. Jakoś wkrótce wyłonił się z kłębów kurzu samochód czterokołowy p. Kusiorskiego. Był i, samochód zwycięzcy z typu samochodów ciężkich.

O godz. 5 m. 15 przyjechał także dwuosobowy samochód p. Emilia Szylera, zdobywając nagrodę typu maszyn lekkich.

Ponieważ o godz. szóstej m. 35 upłynęła zakreślona regulaminem norma dla przybycia innych samochodów metę zamknięto i uroczystą kalwarką z cyklistami na przedzie ruszono do Częstochowy, przejechano śród powitalnych oklasków ulicami miasta, następnie śród frenetycznych oklasków objechało aleje wystawy, zrobiono zdjęcie fotograficzne przed kłojkiem „Gońca” i wjechano na boisko wystawowe.

Tu z przepelnionych tryban obroniono zwycięzkiego kierowcę, a następnie delegat „Gońca” p. Jan Smotrycki obwiescił rezultat tego pierwszego wyścigu samochodów w kraju.

O godz. 3 wjeździł na metę i obecny był przy okazji samochodów redaktor „Gońca” Perannego i Wieczornego — p. Wincenty Trzebiński.

Dzisiaj nastąpi posiedzenie sędziów oraz wręczenie zwycięzcom nagród.

— **Dochody kolei.**
Ogólny dochód kolei Nadwiślańskich do dnia 14 kwietnia r. 1909 wynosił 6,307,444 i w porównaniu z r. z. zmniejszył się o rb. 900,000; dochód kolei Warszawsko-Wiedeńskiej wynosił rb. 5,699,659 i również zmniejszył się o rb. 240,000; dochód kolei Łódzkiej rb. 483,978 i powiększył się o 200,000 rb.

Zakaz przyjazdu.

Pisma galicyjskie donoszą, że ks. Kopycińskiemu nie zezwolono ministerjum spraw wewnętrznych na przyjazd do Królestwa Polskiego z wycieczką Ligi przemysłowej. Nie zezwolono również na przyjazd do Królestwa ks. Wawrzyńskowi z Księstwa Poznańskiego. Wogóle charakterystyczną jest rzeczą, że najbardziej utrudniony jest przyjazd do Królestwa dla księży, i to zarówno z Galicji jak i z Poznańskiego.

— **Zjazd myśli wski.**
Biuro, mające się odbyć w listopadzie r. b. w Moskwie wszechrosyjskiego zjazdu myślowych zwróciło się z propozycją do niektórych z tutejszych towarzyszów myślowych o wzięciu udziału w zjeździe.

Ar. sztowania.

W ciągu dnia wczorajszego aresztowano w mieście dla sprawdzenia osobistości następujące osoby:
Józef Gapik, Janina Brendzel, Marjanna Sieradzka, Stanisław Nowicki, Wincenty Kozieł, Ljubił Foks, Slija Kwiatka, Leon Gajdzinski, Zygmunt Wójcicki, Mateusz Madejski, Roman Karzewski i Franciszek Zalewski.

Za pijaństwo — Antoni Bilski.
Na skutek żądania naczelnika pow. bendzińskiego, aresztowano — Judną Zborowskiego i Ajzka Kormanana.

Korespondencje.

Z Piotrkowa.

Ogólne roczne zebranie Tow. Muzycznego odbyło się w drugim terminie d. 11 b. m. przy udziale 43 członków. Zebranie zagalę przemową prezes p. E. Gerber, zaprosiwszy na asessorów pp. Komaniewską, Czyszyńska i Ciesielskiego, i na sekretarza p. Z. Kwiecińskiego, poczem odczytano sprawozdanie o artystycznej i finansowej działalności Towarzystwa.

Przed przystąpieniem do wyborów pp. E. Gerber i W. Kański zrzekli się swych mandatów, motywując zrzeczenie brakiem czasu.

Wynik wyborów był następujący: prezes E. Gerber, wice-prezes Antoni Ciesielski, skarbnik Jan Samiód, sekretarz Z. Kwieciński, gospodarze: pp. H. Ottowa i S. Czyszyński.

Pod odczytaniem wyniku wyborów p. E. Gerber, stanowiąc odnowił przyjęcie zaofiarowanego mandatu, wobec czego zebrani jednogłośnie obrali p. Wł. Kańskiego, który jednak także mandatu prezesa, pomimo gorących nalegań przyjąć nie chciał. Tow. Miżyczne zatem pozostało chwilowo bez prezesa.

W końcu ogólnie zebranie złożyło podziękowanie panu E. Komaniewskiemu za pracę dla dobra towarzystwa, p. Włódz. Kwiecińskiemu za pokrycie z własnych funduszy deficytu w sumie 158 rb. 44 k., i p. Zofii z Gerberów Biega nowskiej, za kurtynę do scenki Towarzystwa.

W najbliższym czasie zwołane będzie ponownie zebranie, w celu obioru prezesa.

W ubiegły czwartek, nad Piotrkowem przeciągnęła gwałtowna burza, połączona z ogromną ulewą; wskutek niej niektóre ulice były formalnie zalane wodą.

A r

Z Dąbrowy.

— **Zatwierdzenie szkoły handl. w Dąbrowie.**

Ministerjum przemysłu i handlu zatwierdziło ustawę prywatnej szkoły 7-klasowej handlowej Młodzianowskiej w Dąbrowie Górniczej.

Z Łodzi.

— **Grono lekarzy łódzkich udaje się na zapowiedziany w d. dn. 11 i 23 października r. b. zjazd lekarzy polskich w Warszawie.** Nazwiska ich figurują już na liście członków zjazdu. W zjeździe uczestniczyć będą: specjaliści chorób nerwowych, psychiatry i psycholodzy. Dotychczas zgłoszono 61 referatów.

— Tutejsza firma przemysłowa: B.

Wąsk jeszcze w roku bieżącym przystąpi do budowy 3-piętrowego budynku na placu własnym przy ul. Juliusza № 9. Budynek ten przeznaczony jest na tkalnictwo o 300 warsztatów.

Z Warszawy.

— **Jarmark na chmiel.**
Tegoroczny jarmark na chmiel w Warszawie rozpoczęło się d. 4 października i trwać będzie trzy dni, zwołanie i ważenie chmielu rozpoczęło się o 9 dni wcześniej, t. j. d. 25 b. m. Odpowiednio przygotowania już rozpoczęto, policji zaś zewnętrznej wydano polecenie, aby zwołony na jarmark chmiel był składany tylko na placu jarmarczonym przy ul. Nowogrodzkiej.

— **Zmniejszenie kar.**
Zmniejszenie terminu uwięzienia o czwartą część najpierw zastosowana zostało w warszawskim głównym domu kary przy ul. Długiej. Na razie uwolniono 11 osób, które przesiadziały oznaczony termin i w dalszym ciągu ulga ta jest stopniowo stosowana.

TELEGRAMY.

(Agencji Petersburskiej i własne.)

— **Budżet na oświatę.**
Petersburg 18. Do Dumy wniesiony został budżet ministerjum oświaty w wysokości 75,347,260 rb.

66 proc. tej sumy przeznaczono na oświatę i sztukę, 30 zaś proc. na naprawę starych i budowę nowych gmachów szkolnych.

— **Sensacyjny artykuł.**
Paryż 18. W „Matinie” ogłoszono artykuł bezimienny, oskarżający hr. Wittego, że był twórcą polityki prokazyjnej. Gdy w r. 1905 ym nie udało się utworzenie partii monarchicznej, postanowił pchnąć lewicą ku takim czynom, któreby żywiłom umiarkowanym nie pozwoliły przyłączyć się do opozycji. W tym celu powołany został do gabinetu Durnowo, co zmusiło do ustąpienia ministrów, mających przekonania liberalne.

— **W Wiedniu panika.**
Wiedeń 18. Ludność wiedeńska jest w najwyższym stopniu przerażona doniesieniami o zbliżających się coraz bardziej w stronę Wiednia wstrząsaniach ziemi, dotykających już okolicy Semmering.

— **Zamach na pociąg.**
Metz 18. Do pociągu kolei żelaznej na torze pomiędzy Saarbruckiem a Metzem dano dzisiaj kilka wystrzałów rewolwerowych. Liczni pasażerowie są ranni. Sprawcy zagadkowego zamachu zniknęli bez śladu.

— **Spisek irredenty.**
Wiedeń 18. Pisma przynoszą sensacyjne wieści o wykryciu szeroko rozgałęzionego spisku, uknutego przez Włochów, a mającego na celu oderwanie Tyrolu południowego od Austrii. W podziemiach jednego z banków w Trydenie znaleziono mnóstwo broni. Fundusze tego banku używano na cele konspiracyjne. Sprzeniewierzono podobno przeszło pół miliona koron.

— **Katastrofa w kopalni.**
Londyn 18. W kopalni Minto w Sakonii nagły wylew wody zatopił szyby kopalni, z której uratowano z wielkim trudem 70 robotników. Pewna nieokreślona d-tychczas ścisła liczba górników zginęła.

— **Straszliwy wybuch.**
Paryż 18 — „Temp.” donosi: W High w Afryce północno-zachodniej wyleciał w powietrze magazyn prochu. 200 krajowców zginęło na miejscu. Dugie tyle jest rannych.

— **Niemcy i Austria.**
Wiedeń 18 (wł.) Dzisiaj przybyła tu kanclerz Rzeszy niemieckiej von Bethmann-Hollweg. Posłuchanie u cesarza Franciszka Józefa wyznaczono na 20 b. m. Jutro na cześć gościa wydany będzie obiad u ministra spraw zgranicznych, hr. Arentthalu.

— **Wiedeń 18 (wł.)** W tutejszych miarodajnych kołach politycznych przybycie kanclerza Bethmann Hollwega do Wiednia jest uważane za fakt bardzo znamienity. Po bytności cesarza Wilhelma na Morawach i zapowiedzianej rewizycie ausr-cwęgierskiego następcy tronu, wiel. księcia Franciszka Ferdynanda, spotkanie dwóch mężów stanu, kierujących polityką zagraniczną dwu państw sprzymierzonych, mieć będzie niewątpliwie doniosłe znaczenie polityczne, a przede wszystkim — wzmożenie niemieczyzny w Austrii.

— **Cholera.**
Petersburg 18. W ciągu doby za-

chorowało 268, zmarło 17, pozostaje w szpitalach 333 osób.

— **Witebsk 18.** W ciągu tygodnia zachorowało 27 osób, zmarło 21. W ciągu ostatniej doby zaoborowało 8.

Ze sztuki.

— **Teatr Marji Przybytko.**
Dzisiaj odegrana zostanie po południu o godz. 3 i pół doskonała i pełna humoru komedia Z. Przybylskiego „Dwór we Włodkowicach” z panią Marją Przybytko w roli Julki — wieczorem pierwszy raz farsa satyryczna Gustawa Davisa „Magdalena” grana z nieustannym powodzeniem w teatrach warszawskich.

— **Repertuar teatru Marji Przybytko.**
Niedziela — po poł. „Dwór we Włodkowicach”. Wieczorem — „Magdalena”.
Poniedziałek — „Bagienko”.
Wtorek — „Osiołek”.
Środa — „Magdalena”.
Czwartek — (premiera) „Złodziej”.
Piątek — „Złodziej”.
Sobota — (premiera) „Dzieci Waniaszyna”.
Najdłuższa.

PSYCHOMETR.

(HUMORESKA.)

Paweł do swego przyjaciela Gawała:

„Mój drogi, stary towarzyszu! Już tyle tygodni czekasz na moją odpowiedź, że cuję, i nawet ty, tak zawsze dla mnie wyrozumiały, nie możesz mi tym razem darować mojego milczenia. Mówiłeś nieraz: „Trzeba wiele wybaczać wynalazcom, którzy bardziej żyją chimera, niż rzeczywistością.”

Jeż smutnej ironii w tym zdaniu. Ale poczywi jesteś, przypisując mi genialność. Mimo tej genialności jednak wątpisz o tem, abym mógł dojść do rzeczywistości i ruszasz ramionami, myśląc o tej maszynce — Psychometrze, jak ja nawałem pierwotnie, która ma zapisywać myśli ludzkie po przez mgłą zamknięty i oddawać, podobnie jak telegraf bez drutu, wnętrze duszy i serca.

I oto na pozór niemożliwe zjawisko zostało przezemnie obecnie zrealizowane. Żywy, dotykalny, mały mechanizm, który zrewolucjonizuje cały świat. Bo czy ty zdajesz sobie sprawę z tego przewrotu?

Módcz według swej woli fotografować myśl ludzką, uczucia skryte, kłamstwa, które w przyszłości będą obrazem, rzuconym na ekran pod wpływem mych promieni! Przeniknąd duszę nawskróś, do dual! Jest to przewrót ogromny. A prztem maszyna pisze utrwala. Sam nie chciałem wierzyć, gđym zobaczył. A zobaczyłem. I jestem najniezależniejszy z ludzi, gdyż wyróbowalem ją na istocie, którą najbardziej kochałem.

Pisząc to, cierpię niewymownie i sam nie wiem, dokąd mnie jutro moja rozpacz doprowadzi.

Przypominasz sobie, w jakiej wesołej chwili się zentem! Miałem lat czterdzieści pięć spędzonych przy pracy, które zużywają bardziej niż każde inne życie. Byłem człowiekiem starym, to też miłość moja dla Natalii tryła fa ktem gwałtownym i niespodziewanym Kochałem ją uczuciem najbardziej czelnym, gorącym, niemał-dziecinnym, oczarowany jej wdziękiem, podbiła nie zwykłą historją jej życia. Natalia została wdową w dwudziestym pierwszym roku życia; mąż jej w osm dni po ślubie wyjechałszy na morze, nie wrócił. Nie miała nawet czasu go pokochać. Po trzech latach wdowieństwa spotkała się z mąą. I wówczas obudziła się w mej duszy pragnienie, aby postąpić to młode serce, chciałem wiedzieć, że bije ono dla mnie, że czeka na mnie, że mnie tylko pragnie. Była to próżność. A człowiek próżny jest już na pół zwyciężony. Pamiętam, gđym się przestregal:

„Jesteś o dwadzieścia lat starszy od niej”.

Tak, ale gdy się kocha, nie widzi się siebie, widzi się tylko istotę kochaną; a zresztą — serce się nie starzeje.

Będzieś zdumiony tem, co ci napiszę. Przed dwoma laty, po sześciu latach mego małżeństwa, widziałeś mnie jeszcze szczęśliwym i pełnym nadziei.

ZAKŁAD MIEDZIANO-KOTLARSKI

Maksymiljana Czajczyńskiego

w Noworadomsku, gubernia Piotrkowska.

Specjalna budowa wszelkiego rodzaju aparatów gorzelnianych i rektyfikacyjnych oraz urządzeń dla browarów. Na wystawie Częstochowskiej, w Hali maszyn, można oglądać aparat gorzelniany ciągły — ręczno-kuchy, przerebiający zacieru od 150 do 160 wiader na godzinę z wydajnością spirytusu od 93 do 94 gradusów normalnej temperatury, wykonany dla hr. A. Potockiego z Moskarkowa w gub. Kieleckiej. Liczne świadectwa i podziękowania za dokładne i terminowe wykonanie robót. Ceny przystępne.

BROWAR PAROWY W BEDZINIE. SKŁADY

RCARZA POLECA PIWO BAWARSKIE I PILZENS OCHOWIE I ZAWIERCIU. ORAZ ŁÓD SZTUCZNY W TAFLACH 35 FUNTOWY

Advertisement for Lud. Mamlok i S-ka, Częstochowskie Przedsięb. Asfal i fabryka tektury smołowcowej. Rok założenia 1894. w Częstochowie, ul. Zielona № 9. Telefon № 225. Poleca: tekturę smołowcową, asfalt, smołę, klebemassę, lak i t. p. Wykonuje roboty: krycie dachów, asfaltowanie chodników i podwórzy i izolację domów od wilgoci. Długoletnie doświadczenie. Towar wyborowy.

Advertisement for Zakład Ogrodniczy S. J. TRZĘBICKIEGO. NA WYSTAWIE w pawilonie głównym, w kabine, w 123, sprzedaż kwiatów ciętych i doniczkowych. Zamówienia na bukiety i dekoracje. 362

Advertisement for NOWE PAPIEROSY KOSMOS REFORMA. z wybornego tytoniu. No 7. 5 szt. 2 kop., 10 „ 4 „, 15 „ 6 „. 5 szt. 3 kop., 10 „ 6 „. BRACI POLAKIEWICZ

Advertisement for KRAKÓW. Bieliznę męską białą i kolorową. ze słynną marką „L W A“. poleca MAGAZYN NOWOŚCI A. Skórczewskiego i Polakiewicza KRAKÓW, Florjańska 13.

Advertisement for W. SZNAJDROWICZ. Dyplom honorowy na wystawie w Krakowie r. 1901. w Krakowie, Rynek Linja A-B № 45, l. p. nad apteką pod białym Orłem. Szanownej P. T. Publiczności swój ofiśnie i jedynie w towary doborowe zaopatrzonej skład i pracownię jako to; Serdaczki, kożuski damskie, męskie i dziecięce. Peleryny Zakopiańskie i Tyrolskie. Oryginalne Zakopiańskie gnie damskie i dziecięce. Szapki, Czapki i Paski krakowskie, Guńki i kapelusze góralskie. Zamówienia i reperacje uskutecznia w jaknajkrótszym czasie. Biura w Krynicy pod Zamkiem № 234.

Advertisement for Laboratorium St. GÓRSKIEMO. Warszawa, Leszno № 12. poleca: Agatol proszek, eliksir, i pasta do zębów o silnym aromacie i własnościach przeciwnych, nadaje świeżość ust oraz białe i zdrowe zęby. Ceny proszku 20 i 30 k., eliksiru 30 i 50 k., pasty 20 k.

Advertisement for Eksikans (pudełko z rozpylaczem) higieniczny proszek usuwający pot i odparzenie ciała oraz przykrą woń jego. Skuteczne po jednorazowym użyciu. Cena 30 k.

Advertisement for Krem Venus źródło piękności kobiecej usuwa odciski, brodawki i zgrubiałą skórę. Cena 35 i 60 k.

Advertisement for Arago najskuteczniej usuwa odciski, brodawki i zgrubiałą skórę. Cena 35 i 60 k.

Advertisement for Puder Venus dla pań nagrodzony za swoją wytwórczość i nieszkodliwość na wystawach higienicznych i polecany jako najlepszy puder krajowy. 15, 30, 50 i 100 k.

Advertisement for FABRYKA Fraciszka Oczkowskiego w Noworadomsku, wyrabia męszyny rolnicze, kierzki i młockarnie włoczańskie i sieczki karnie. 1094

Advertisement for Potrzebna BONA słazaczka katolicka z dobrym akcentem niemieckim świadcząca pożądaną. Wiadomość w drukarni F. D. Wilkoszewskiego. 663-3-3

Advertisement for Panie i Panny! Proszę zwrócić się do mnie z zaniem, o czym się przekonacie. Za akurację i sumienne wypełnienie zamówień ręcznie. Radzę zamówić po cenie fabrycznej. Nowość ostatniej mody.

Advertisement for Elegancka aksamitna bluzka; przedkoleńszy i mankiety prześliczne haftowane jedwabiem przykrojona zdatna do użycia na każdą figurę. W kolorach: czarnym, bordo, ciemno-brązowym, ciemno-zielonym, tabak i inne, model ostatniego żurnalu do daje się gratis 4 rb. 50 kop.

Advertisement for Bluzka z czysto jedwab. kanasau wyhaft. lub z ażurkami 7 rb. 25 k. z kanasau Nr. 2 5 rb. 50 kop. bluzka z najmodniejszego jedwabnego matejału „Popelin“ wytwornie wyhaftowana 6 rb. 75 kop. Z jedwabnej florentyny, haftowana lub z ażurkami w kolorach: czarny, czermy, różowy, niebieski, wistnowy, tabak i inne, model ostatniego żurnalu do daje się gratis 4 rb. 50 kop.

Advertisement for Angielska wierzchnia spódniczka z bardzo eleganckiego, modnego i praktycznego szewiutu, fason i kraj podług ostatnich modeli z wysokim stanem, kolory: czarny, ciemno-brązowy, brązowy, tabak i jasno-piaskowy, przetykane modnymi centkami, wysła się za 5 rb. 25 kop. Taka sama spódniczka z gładkiego szewiutu „Kleopatry“, lepszy gat. przybrana jedw. taśmą, stan. zwycz. 7 rb. 75 kop. Spódniczka z welnianego materiału czyli wyższe szkoły: agronomiczna i „Diagonal“ z wytwornym jedw. przybranym 7 rb. 25 kop. Spódniczka z chlubbne swiad ctwa Gwarantuje najlepsze sukna-kastoru przybrana guziczkami we wszystkich kolorach najwikszce wykorzystanie ekonomiczne i techniczne. Zgłoszenia do wełnian. mater. „Glorja“ z wytwor-Biura Wystawy w Częstochowie. 681

Advertisement for Wszystkie spódniczki mogą być koloru czarnego, ciemno-brązowego, tabak i innych kolorów. Przy zamówieniu powinno się wskazać rozmiar w biodrach, talji i długość spódnicy. Adresować: Fabryka haftów „Marja“ Warszawa, Pawia Nr. 11-c. 702

Advertisement for Zaraz do wynajęcia pokój z meblami i całodziennem utrzymaniem, lub bez takowych. ulica Szkolna 9 m. 2 parter. 707

Advertisement for Żądajcie najlepszej pasty do obuwia „SALON“ Reprezentacja: na Królestwo i Cesarstwo L. Senior i D. Bochenek CZĘSTOCHOWA.

Advertisement for Zakład Freblowski St. Ligezy w Częstochowie, ul. Teatralna № 26 Zajęcia dla dzieci: od lat 3 do 7 Pogadanki, przygotowywanie do systematycznej nauki, gimnastyka, gry, śpiewy, robotki i słoży. Zapis codziennie od godziny 10 rano do 2 popołudniu 677-3-2

Advertisement for „Agronom-gorzelnik“ z dłuższą praktyką, który ukończył wyższe szkoły: agronomiczną i „Diagonal“ z wytwornym jedw. przybranym 7 rb. 25 kop. Spódniczka z chlubbne swiad ctwa Gwarantuje najlepsze sukna-kastoru przybrana guziczkami we wszystkich kolorach najwikszce wykorzystanie ekonomiczne i techniczne. Zgłoszenia do wełnian. mater. „Glorja“ z wytwor-Biura Wystawy w Częstochowie. 681

Advertisement for Warszawska Miejska Szkoła Położnicza Kurs roczny, opłata 100 rb. w 2 ratach. zapis kandyd. tek trwa cały rok. Ilość uczennic ograniczona. Szkoła czynna sę 1 stycznia i 1 li ca. Podania i dowody się ładać w wydziale szpitalnym Magistratu w Warszawie także należy się zwracać po wszelkie informacje i egz. ustawy. 172-3-2 F Ortopedia do sprzedania za 80 rubli. Cerkwina 11 667-2-2

Advertisement for T. S. J. Czepelewiecki i S-ka. POLECAJĄ OSTATNIE NOWOŚCI 415 udoskonalonej perfumerji „Antique“, „Gont’or“, „Ideal“ Perfumy, wody kolońskie kwiatowe, mydła. Skład główny: Warszawa Rymarska 16. !!Żądajcie wszędzie!!

Advertisement for „ARYSTOKRATYNA“ Mydło, krem i proszek. Oznaczona na wystawie laka-zy i przyrodników we Lwowie metalem złotym i dyplomem „Arystokratyna“ działa przez swą zawartość węgliku antyseptycznie i orzeźwiająco, już po krótkim użyciu—staje się pleć lśniąca biała i nabiera młodocianej świeżości i wdzięku. Pielgi, zmarszczki, wagry, złote plamy „Arystokratyna“ usuwa po kilkorazowym użyciu. Żądać w składach aptecznych i aptekach. Główny skład na Królestwo i Cesarstwo w składzie aptecznym W a o ł a w a O R Z E Ł w Częstochowie, III Aleja № 48. 27

Zakład Artystyczno-Kościelny

J. SZPETKOWSKI i Spółka W WARSZAWIE.

Adres telegraficzny: Szpetkowski Warszawa.
Wytawa i Stępa: Aleja Jerozolimska 39. Telefon 134 84.
Kantor i Fabryka: ulica Nowogrodzka 78. Telefon 6 78.

Budowa ołtarzy, ambon, chrzcielnic i innych sprzętów dla dekoracji Swiątyń Pańskich z rozmaitych gatunków kamienia, marmurów, simill-marbre, masy mozaikowej, drzewa i brązu.

Wykonuje w rozmaitych stylach i wymiarach w wypukłościach artystycznie modelowane i polichromowane, stacje meki Pańskiej, wypukło i płaskorzeźby grupy i figury Świętych Pańskich, feretrony, groby wielkanocne i złotki na Boże Narodzenie, żyrandole, lampierze i wszelkie brzozy kościelne.

138-12-3

Nowo otworzony Warszawski Magazyn

FUTER Maurycyego Kornberga

w CZĘSTOCHOWIE, I Aleja Nr. 6.

Poleca: na nadchodzący sezon w wielkim wyborze gotowe futra męskie i damskie wszelkiego rodzaju, jak również w biłmach i skórkach, oraz kołnierze, mufki, czapki i serdaki.

Przyjmuje wszelkie roboty w zakres kuźnictwa wchodzące.

Ceny niskie, lecz stałe.

Uwaga. Zwiedzenie magazynu nie obowiązuje do kupna.

Oryginalne pudełka opatrzone są niebieską banderolą z napisem rosyjskim. Cena pud. 65 kop.

Kraków Zakład wodolecznicy i sanatorium spec. chorób nerwowych D-ra Kupczyka - ul. Szajskiego. 2021 11-9

Sprzedaje się wolant świeży odnowiny. Wiadomość do 2 godz. po poł. na Zaczys w pólku Huzarów. 676-2-2

Rozkład jazdy pociągów L E T N I.

Pociągi przychodzą do Częstochowy od strony Warszawy:

o godz. 4.11. 7.20, 11.37, 2.37, 5.41, 6.39, 6.00, 9.00, 12.20, 9.02

od strony Granicy:

o godz. 2.44, 9.42, 3.36, 11.18, 6.34, 1.52, 9.13, 11.51, 8.45

Pociągi odchodzą z Częstochowy

ku Warszawie:

o godz. 2.52, 9.50, 3.46, 11.30, 6.42, 2.02, 9.25, 5.25, 12.11

ku Granicy:

o godz. 4.19, 7.26, 11.47, 2.45, 5.53, 6.51, 9.10, 9.22, 4.25

Dla przyjeżdżających do Warszawy

Nowo-urządzony 564-6 1

Pokoje Umeblowane

„RENOMA” 17 Elektoralna 17

Przedsiębiorstwo wyrobów cementowych

p. f. Józef WARSZAWSKI dawniej TROSSET
Mikołajewska № 8.

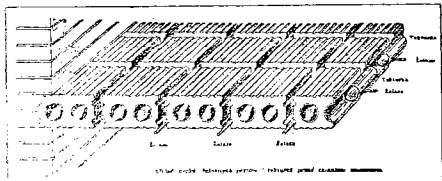
Wykonuje: Trotuary betonowe, Schody mozaikowe, Rury kanalizacyjne wszelkich rozmiarów, Posadzki sztuczne ksylolidowe.

Ceny niskie. Fabryka dom Hertza, obok Cirkula. Tamże sprzedaż cementu pojedynczo beczkami po cenach wagonowych. 511

CZĘSTOCHOWA
III Aleja 53, telefon № 87.

Allert i Buhle przedsiębiorstwo budowlane

Filja w ŁODZI
Radwańska 9, telefon № 597.

- 1) Wielka wytrzymałość przy małej grubości stropu.
- 2) Absolutna ogniotrwałość.
- 3) Zabezpieczenie na przenoszenie dźwięku (mała akustyka). Izolacja od zimna.
- 4) Bezwarunkowe zabezpieczenie przed grzybem.

Sporządza: Projekty, rysunki architektoniczne i kosztorysy.
Wykonuje: Budowy domów, fabryk, kominów fabrycznych i zakładów hutniczych.
Specjalność: Wielkie piece, glijaki, piece martynowskie i wszelkie roboty żelazno-betonowe.
 Reprezentacja na gubernię Piotrkowską. Ceglano-żelaznych, bezdźwigarowych stropów systemu „Bremera” (opatentowane w Rosji za № 7835).

Główne zalety stropu ceglano-żelaznego bezdźwigarowego są:

- 5) Proste i szybkie wykonanie (nie zastrymujące robót murarskich).
- 6) Oszczędność na kubeczności murów ze względu na małą grubość stropu
- 7) Doskonałe przyleganie tynku od spodu z wykluczeniem rysek.
- 8) Najtańszy ze wszystkich egzystujących dotychczas ceglanych, cementowych i żelazno-betonowych stropów.

Adres dla depesz „Albu” Częstochowa.

861

SKŁAD FABRYCZNY

T-wa „Prowodnik”

w RYDZIE.

w Częstochowie, Teatralna 13. Tel. № 1.

Wyroby techniczne

Gumowe i Azbestowe

do wszelkich gałęzi przemysłu

Obcęgi gumowe

do kół powozowych

Bandaże, Osie, Resory

OPONY do samochodów i rowerów.

Weże gumowe i parciane

Obcasy gumowe.

271

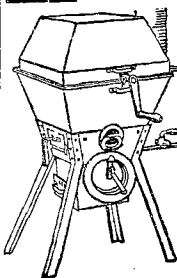
We wszystkich księgarniach sprzedają się dzieła pedagogiczne Reussnera do bardzo przedkłej i najłatwiejszej nauki Języków Obcych w Szkole i Domu bez nauçyciela z objaśnieniem wymowy i kluczem. p. t.:

Samouczek:
 Polsko-Niemiecki kurs wstępny (Elementarz) po kop. 5, 12, 24 i 40; — kurs I y k 80. — kurs II rb 1 60. — Rusko-Niemiecki po k. 5, 12, 24, 40 i 2 20 — Polsko-Francuski kurs I y k 1 20; kurs II gi kop. 3 20. — Polsko-Angielski kurs I y k 75. — kurs II k 1 20. — Amerykański Przewodnik kop. 50. — Polsko-Ruski Elementarz po kop. 5, 12, 24, 40; — kurs I-szy k. 1 40; — kurs II gi kop. 1 80.

Nakład autora Reussnera. ul. Złota 6 Warszawa, 167-71-2

Do sprzedania z powodu wyjazdu Oh-cyna piętrowa murowana dobrze procentująca z dużym placem i ogrodem na dośrodku warunkach. Stawowa Nr. 1 Wiadomość Stawowa Nr. 7. 621-7-1

Sklep nowy do wynajęcia, Ostatni Grosz W. Lasota. tamże do sprzedania. 691-2-1

„Cała Para”

Parowa maszyna do prania dla domowego użytku, jedyna w świecie, która nie drze i nie niszczy bielizny. Pranie odbywa się wyłącznie z pomocą pary bez najmniejszego mechanicznego tarcia bielizny 75% oszczędności na czasie pracy i wydatkach. Absolutna gwarancja za świetne wyniki prania. Obejrzeć i nabyć można na placu Wystawy Częstochowskiej w Pawilonie Wielkiego Przemysłu w kabine prania.

Krzysztof BRUN i Syn, tamże można otrzymać cennik z dokładnym opisem maszyny. Tysiące maszyn w użyciu.

Tow. Akc. J. A. JOHN.

Warszawa, Hortensja № 7. 611

Skład sukna i kortów

D. ZYSSER

Częstochowa, Aleja I № 2, wejście z nowego rynku w podwórzu.

W wielkim wyborze poleca na sezon jesienny i zimowy wszelkie materiały krajowe najlepsze fabryk oraz angielskie i francuskie. Ceny bardzo przystępne. Poleca się łaskawym względem Sz. Publiczności **D. Zysser.**

PRENUMERATĘ i OGŁOSZENIA przyjmują: Kantor własny -- Częstochowa Aleja II Nr. 38 -- kiosk „Świt” na Wystawie, w Zawierciu księgarnia p. K. Lubcke i S-ka, w Noworadomsku p. A. Kałczyński, w Dąbrowie p. Jan Dziekan, w Rakowie p. Leon Piotrowski, w Warszawie p. F. Syrewicz.

Warunki prenumeraty:

Rocznie rb. 6, półrocznie rb. 3, kwartalnie rb. 1 kop. 50, miesięcznie kop. 50 wraz z przesyłką pocztową lub odnośnikiem do domów.

Ceny ogłoszeń

Za wiersz jednosłpity lub jego miejsce: przed tekstem kop. 30, po tekście k. 10, obok tekstu (nadstawne) k. 50, nekrologi k. 20. Drobne ogłoszenia po 3 k. za wiersz.